

Marek Gumowski

Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Gdańsku

Analiza wyników ustnego egzaminu maturalnego z języka angielskiego w województwie pomorskim w 2017 roku

Wstęp

W systemie egzaminów zewnętrznych umiejętności praktyczne są sprawdzane między innymi podczas egzaminu maturalnego w części ustnej. W Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Gdańsku podjęto próbę analizy szczegółowych wyników uzyskanych przez zdających z ustnego egzaminu maturalnego z języka angielskiego.

Mówienie jest najczęstszą formą kontaktu, dlatego należy uznać je za jedną z podstawowych umiejętności praktycznych zdobywanych między innymi w szkole. Wiele państw (w tym Szwecja, Finlandia, Francja, Hiszpania, Polska, Rumunia, Czechy, Austria) wprowadziło standaryzowane testy sprawdzające umiejętności praktyczne z mówienia w językach obcych przynajmniej na jednym poziomie edukacyjnym¹.

Do okręgowych komisji egzaminacyjnych przesyłany jest przez dyrektorów szkół ostateczny wynik zdających uzyskany z części ustnej egzaminu maturalnego z języka angielskiego. Wynik ten wystawia przedmiotowy zespół egzaminacyjny składający się z dwóch nauczycieli języka angielskiego, w tym jednego z uprawnieniami egzaminatora, a drugiego spoza szkoły macierzystej zdającego.

Cel analizy

Głównym celem badania jest poznanie poziomu umiejętności maturzystów w posługiwaniu się językiem angielskim w mowie zaprezentowanego na egzaminie maturalnym w 2017 roku. Dodatkowym celem jest sprawdzenie zależności pomiędzy posługiwaniem się językiem angielskim w mowie a pozostałymi sprawdzanymi umiejętnościami, to jest rozumieniem tekstów słuchanego i czytanego oraz pisaniem.

Założono, że wnioski z analizy wyników uzyskanych przez zdających pozwolą na wskazanie zarówno mocnych, jak i słabych stron egzaminu. Mogą przyczynić się do przygotowywania kolejnych zadań egzaminacyjnych oraz zostać wykorzystane w programie szkoleń kandydatów na egzaminatorów okręgowych komisji egzaminacyjnych.

¹ Na podstawie: Komisja Europejska/EACEA/Eurydice, 2015. Languages in Secondary Education: An Overview of National Tests In Europe – 2014/15 (Języki obce w szkolnictwie średnim. Przegląd egzaminów krajowych w Europie –2014/15). Raport Eurydice. Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej.

Założenia

Podstawowym założeniem egzaminów zewnętrznych jest konstruowanie poszczególnych zestawów egzaminacyjnych, które losują zdający, na podobnym poziomie trudności. Ponadto założono, że wypełniona przez egzaminatorów *Karta indywidualnej oceny części ustnej egzaminu maturalnego z języka angielskiego* pozwoli na uzyskanie dodatkowych informacji o poziomie umiejętności maturzystów.

Dobór próby

Dążenie do uzyskania reprezentatywnych danych wiązało się z wytypowaniem w każdym powiecie województwa pomorskiego od jednej do kilku szkół. Szkoły były dobierane na podstawie wyników średnich egzaminu ustnego z języka angielskiego w 2016 roku oraz liczby maturzystów w powiecie. Zwrócono się do 53 dyrektorów szkół z prośbą o wzięcie udziału w badaniu. Trzydziestu siedmiu dyrektorów przesłało wypełnione przez przedmiotowy zespół egzaminacyjny *Karty indywidualnej oceny części ustnej egzaminu maturalnego z języka angielskiego* maturzystów z jednej lub kilku klas.

Łącznie uzyskano szczegółowe wyniki części ustnej 1032 maturzystów z liceów ogólnokształcących i techników.

Opis egzaminu

Absolwent, przystępując do egzaminu maturalnego z języka obcego nowożytnego, zdaje obowiązkowo:

1. egzamin ustny (bez określania poziomu),
2. egzamin pisemny na poziomie podstawowym.

Dodatkowo może przystąpić do egzaminu pisemnego z wybranego języka obcego nowożytnego na poziomie rozszerzonym lub dwujęzycznym.

Zadania egzaminacyjne sprawdzają wiadomości i umiejętności zawarte w wymaganiach określonych w podstawie programowej. Dokładny opis egzaminu dostępny jest w *Informatorze o egzaminie maturalnym z języka angielskiego*, zwanym dalej *Informatorem*, dostępnym na stronach Centralnej Komisji Egzaminacyjnej. W odniesieniu do przyjętego w Unii Europejskiej systemu *Europejski System Opisu Kształcenia Językowego* można przyjąć, że zakres umiejętności egzaminu pisemnego na poziomie podstawowym mieści się w przedziale B1, B1+ na skali ESOKJ² i B2, B2+ na poziomie rozszerzonym. Do egzaminu ustnego uczniowie podchodzą bez określania poziomu umiejętności i mieści się on w przedziale B1–B2 na skali ESOKJ.

Forma egzaminu ustnego została dokładnie opisana w *Informatorze*³.

Egzaminatorzy oceniają zdających zgodnie z *Kryteriami oceniania wypowiedzi ustnych* przygotowanymi przez Centralną Komisję Egzaminacyjną.

² ESOKJ – Europejski System Opisu Kształcenia Językowego.

³ Centralna Komisja Egzaminacyjna, *Informator o egzaminie maturalnym z języka angielskiego od roku szkolnego 2014/15*, Warszawa 2013.

Kryteria oceniania wypowiedzi ustnych⁴

Sprawność komunikacyjna

Ocena sprawności komunikacyjnej jest dokonywana w każdym zadaniu osobno. W ocenie bierze się najpierw pod uwagę, do ilu elementów z polecenia uczeń się odniósł w swojej wypowiedzi oraz ile z tych elementów rozwinął w zadowalającym stopniu. Punkty przyznaje się zgodnie z Tabelą A.

Tabela A

Do ilu elementów zdający się odniósł?	Ile elementów rozwinął?				
	4	3	2	1	0
4	6 p.	5 p.	4 p.	3 p.	2 p.
3		4 p.	3 p.	2 p.	1 p.
2			3 p.	2 p.	1 p.
1				1 p.	0 p.
0					0 p.

Od uzyskanej w ten sposób liczby punktów można następnie odjąć punkty, w zależności od zakresu pomocy, jakiej zdający potrzebuje ze strony egzaminującego, oraz – w przypadku zadania 1. – adekwatności wypowiedzi do tematu i kontekstu rozmowy lub zadanego pytania, zgodnie z Tabelą B.

Tabela B

zdający nie potrzebuje LUB bardzo rzadko potrzebuje pomocy ze strony egzaminującego [dodatkowo w zad. 1]: ORAZ wypowiedzi zdającego są adekwatne do tematu i kontekstu rozmowy oraz wypowiedzi egzaminującego	punkty wg tabeli A
zdający czasami potrzebuje pomocy ze strony egzaminującego [dodatkowo w zad. 1]: ORAZ/LUB wypowiedzi zdającego są częściowo nieadekwatne do tematu i kontekstu rozmowy oraz wypowiedzi egzaminującego	punkty wg tabeli A minus 1 (do zera)
zdający potrzebuje znacznej pomocy ze strony egzaminującego [dodatkowo w zad. 1]: ORAZ/LUB wypowiedzi zdającego są często nieadekwatne do tematu i kontekstu rozmowy oraz wypowiedzi egzaminującego	punkty wg tabeli A minus 2 (do zera)

Zakres struktur leksykalno-gramatycznych

4 p.	szeroki zakres struktur leksykalno-gramatycznych; zdający swobodnie wypowiada się na tematy proste i złożone; formułując wypowiedź na tematy złożone, rzadko stosuje słowa oraz struktury o wysokim stopniu pospolitości, takie jak miły, interesujący, fajny
3 p.	zadowalający zakres struktur leksykalno-gramatycznych; zdający swobodnie wypowiada się na tematy proste i złożone; formułując wypowiedź na tematy złożone, stosuje jednak głównie słowa oraz struktury o wysokim stopniu pospolitości, takie jak miły, interesujący, fajny
2 p.	ograniczony zakres struktur leksykalno-gramatycznych; zdający dość swobodnie wypowiada się na tematy proste, tematy bardziej złożone sprawiają mu kłopoty
1 p.	bardzo ograniczony zakres struktur leksykalno-gramatycznych; zdający ma kłopoty z wypowiedzianiem się na tematy proste
0 p.	brak wypowiedzi LUB wypowiedź całkowicie niekomunikatywna; zdający nie jest w stanie wypowiedzieć się nawet na tematy bardzo proste

⁴ Tamże.

Poprawność struktur leksykalno-gramatycznych

4 p.	sporadyczne błędy leksykalne i gramatyczne, niezakłócające komunikacji
3 p.	dość liczne błędy leksykalne i gramatyczne, niezakłócające komunikacji lub czasami zakłócające komunikację
2 p.	liczne błędy leksykalne i gramatyczne, często zakłócające komunikację
1 p.	bardzo liczne błędy leksykalne i gramatyczne, w znacznym stopniu zakłócające komunikację
0 p.	brak wypowiedzi LUB wypowiedź całkowicie niekomunikatywna

Wymowa

W ocenie wymowy bierze się pod uwagę błędy w wymowie dźwięków i/lub akcentowaniu i/lub intonacji oraz ich wpływ na komunikatywność wypowiedzi.

2 p.	brak błędów w wymowie LUB błędy w wymowie nie zakłócają komunikacji
1 p.	błędy w wymowie czasami zakłócają komunikację
0 p.	błędy w wymowie często zakłócają komunikację LUB uniemożliwiają zrozumienie komunikatu brak wypowiedzi LUB wypowiedź całkowicie niekomunikatywna

Płynność wypowiedzi

2 p.	w wypowiedzi nie występują pauzy LUB występują pauzy, które czasem są nienaturalne, jednak nie zakłócają odbioru komunikatu
1 p.	pauzy w wypowiedzi występują często i są nienaturalne; zakłócają czasami odbiór komunikatu
0 p.	pauzy w wypowiedzi występują bardzo często i są nienaturalne; zakłócają odbiór komunikatu brak wypowiedzi LUB wypowiedź całkowicie niekomunikatywna

Zdający, którzy nie przystąpili do realizacji wszystkich zadań, mogą za zakres i poprawność struktur leksykalno-gramatycznych oraz wymowę i płynność wypowiedzi otrzymać maksymalną liczbę punktów określoną w poniższej tabeli:

Liczba zadań, do których przystąpił zdający	Zakres środków leks.-gram.	Poprawność środków leks.-gram.	Wymowa	Płynność wypowiedzi
2 zadania	maks. 2 punkty	maks. 2 punkty	maks. 2 punkty	maks. 2 punkty
1 zadanie	maks. 1 punkt	maks. 1 punkt	maks. 1 punkt	maks. 1 punkt

Zaproponowana skala punktowania premiuje umiejętność przekazywania informacji i 60% wyniku zależy od tego, czy uczeń odniósł się do informacji, którą ma do przekazania, i ją rozwinął. Wagi innych ocen są w znaczącym stopniu niższe niż sama umiejętność przekazania informacji. Na egzaminie ustnym ocenianiu podlegają praktyczne umiejętności posługiwania się językiem obcym – skuteczność komunikacyjna zdających.

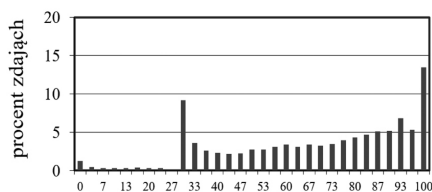
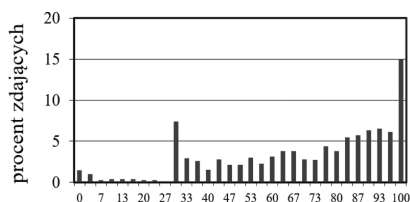
Należy pamiętać, że ocena egzaminu ustnego jest procesem trudnym, w dużym stopniu podatnym na zaburzenia i czynniki zewnętrzne takie jak: temat rozmowy, cechy osoby prowadzącej egzamin i zdającego itp. Dodatkowym nieodłącznym elementem podlegającym ocenie umiejętności mówienia jest umiejętność słuchania, która również jest osobno badana – w trakcie części pisemnej egzaminu maturalnego. W trakcie egzaminu ustnego słuchanie nie jest oceniane oddzielnie od mówienia, jednak umiejętność ta w znacznym stopniu może wpłynąć na wynik, ponieważ jest nieodłącznym elementem komunikacji.

Wyniki analizy

Analizie poddano 1032 wyniki osób przystępujących po raz pierwszy do wszystkich egzaminów obowiązkowych. Podstawowe dane statystyczne dla wybranej próby oraz wszystkich zdających z województwa pomorskiego przedstawiono w tabeli 2 oraz na wykresach 1 i 2.

Tabela 2. Wyniki zdających z egzaminu ustnego – podstawowe parametry statystyczne w 2017 roku

	Liczebność	Minimum (%)	Maksimum (%)	Mediana (%)	Modalna (%)	Wynik średni (%)	Odchylenie standardowe (%)
Próba	1032	0	100	77	100	70,3	26,6
Zdający z woj. pomorskiego	13 830	0	100	73	100	68,4	26,2

Wykres 1. Rozkład wyników zdających z egzaminu ustnego z języka angielskiego biorących udział w badaniu w 2017 r., N = 1032

Wykres 2. Rozkład wyników zdających z egzaminu ustnego z języka angielskiego z województwa pomorskiego w 2017 r., N = 13 830

Różnica pomiędzy wynikiem średnim próby a wynikami wszystkich zdających egzamin ustny z języka angielskiego na egzaminie maturalnym wyniosła niecałe dwa punkty procentowe, natomiast różnica w zdawalności egzaminu wyniosła niecały jeden punkt procentowy. Dowodzi to, że próba dobrze reprezentuje zdających z województwa pomorskiego.

Z przedstawionych danych wynika, że z egzaminu ustnego aż 15% badanych osiąga wynik na poziomie 100% punktów możliwych do uzyskania. Kolejną co do liczebności, ponad 7%, grupą badanych są osoby, które uzyskały dokładnie 30%, czyli najniższy wynik oznaczający zaliczenie tej części egzaminu.

W celu szczegółowej analizy danych na podstawie wyników wszystkich zdających z województwa pomorskiego opracowano 9-stopniową skalę staninową⁵. Ponieważ około 15% zadających osiągnęło maksymalny wynik z egzaminu, stanin 8 i 9 zostały zsumowane.

⁵ Opis budowy skali staninowej: B. Niemierko, *Testy osiągnięć szkolnych podstawowe pojęcia i techniki obliczeniowe*, WSiP, Warszawa 1975, s. 149.

Tabela 3. Skala staninowa wyników ustnego egzaminu z języka angielskiego opracowana na podstawie danych z województwa pomorskiego w 2017 r., N = 13 830

Numer stanina	Nazwa stanina	Wynik procentowy
1	najniższy	0–27
2	bardzo niski	30
3	niski	33–43
4	nizej średni	47–63
5	średni	67–80
6	wyżej średni	83–90
7	wysoki	93–97
8 i 9	bardzo wysoki i najwyższy	100

Numery zestawów losowanych przez próbę badawczą rozkładały się równomiernie. Średnia łatwość zestawów wahała się pomiędzy 60% a 82%. W dalszej analizie przyjęto, że wynik osiągnięty przez zdającego nie zależał od numeru wylosowanego zestawu.

Dodatkowo z powodu braku rozgraniczenia poziomu trudności twórcy koncepcji egzaminu założyli, że na egzaminie łatwość poszczególnych zadań w zestawie w znacznym stopniu powinna się różnić.

Tabela 4. Rozwiązywalność zadań i kryteriów egzaminu maturalnego, N = 1032

Rozwiązywalność							
zadań			kryteriów				
zadanie 1.	zadanie 2.	zadanie 3.	zakres	poprawność	wymowa	płynność	ogółem
75%	73%	60%	66%	63%	86%	82%	70%

Z tabeli 4 wynika, że zadanie 1. i zadanie 2. są o bardzo podobnym poziomie trudności. Zadanie 3. jest dla zdających umiarkowanie trudne. Jest to zgodne z założeniami egzaminu. Zadanie 3. jest trudniejsze i wymaga opanowania większych umiejętności językowych niż zadania 1. i 2. Egzaminatorzy najwyżej oceniają wymowę oraz płynność wypowiedzi, a najniżej poprawność.

Podczas oceniania egzaminator mógł przyznawać punkty ujemne za pomoc w rozwiązywaniu zadań (patrz: tab. 5).

Tabela 5. Liczba badanych, którym przyznano punkty ujemne za zadania, N = 1032

Zadanie	Liczba przypadków przyznania	
	jednego punktu ujemnego	dwóch punktów ujemnych
1.	0	0
2.	15	0
3.	16	0

Egzaminatorzy sporadycznie używali tego kryterium. Żaden egzaminator nie odjął dwóch punktów za zadanie. Tylko jednemu maturzyście odjęto po jednym punkcie za dwa różne zadania. W 20 szkołach spośród 37 badanych szkół nie przyznano żadnemu maturzyście punktu ujemnego.

Należy zastanowić się, czy forma oceniania egzaminu trafnie odwzorowuje pomoc egzaminatora.

Dobrym wskaźnikiem oceniającym zarówno jakość pracy egzaminatorów, jak i stosowanie schematu oceniania może być wskaźnik poziomu wykonania poszczególnych elementów oceny (patrz: tab. 6).

Tabela 6. Poziom wykonania zadań i kryteriów egzaminu maturalnego z uwzględnieniem numeru stanina

Numer stanina	Poziom wykonania						
	zadań			kryteriów			
	zadanie 1.	zadanie 2.	zadanie 3.	zakres	poprawność	wymowa	płynność
1	9%	9%	3%	8%	6%	14%	6%
2	33%	30%	18%	26%	27%	57%	52%
3	42%	42%	26%	33%	31%	59%	55%
4	64%	58%	40%	50%	48%	88%	74%
5	84%	77%	57%	68%	64%	95%	93%
6	94%	92%	77%	81%	78%	99%	98%
7	99%	98%	94%	93%	84%	100%	100%
8 i 9	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Łatwo zauważyć, że w ocenie żadnego z zadań ani żadnej z umiejętności maturzyści z niższego stanina nie uzyskali wyników wyższych od maturzystów ze stanina wyższego. Świadczy to o poprawności stosowania schematu oceniania oraz o prawidłowej koncepcji egzaminu. Należy zwrócić uwagę na różnice poziomu wykonania wymagań określonych kryteriami pomiędzy maturzystami z wynikami niskimi (staniny 1, 2 i 3).

Łatwość w ocenie wymowy i płynności wypowiedzi jest nieznacznie niższa dla zdających z drugiego stanina niż dla uczniów ze stanina 3, jednak nie jest istotna statystycznie. Efekt ten jest kumulowany poprzez krótką skalę oceniania (0–1–2 punkty) oraz próg zaliczenia egzaminu.

Drugą grupą wzbudzającą badawcze zainteresowanie jest grupa osób z wynikami wysokimi (staniny 7, 8 i 9). Około 15% badanych uzyskuje maksymalny wynik z egzaminu. Świadczy to o bardzo dobrym w tej grupie poziomie opanowania badanych umiejętności.

Skala zastosowana do oceny zadań nie niesie ze sobą informacji, ile elementów uczeń rozwinął, a do ilu zaledwie się odniósł. Tylko w *Karcie indywidualnej oceny części ustnej egzaminu maturalnego z języka angielskiego* egzaminator nanosi informacje o umiejętnościach rozbudowy wypowiedzi przez maturzystów. Na poniższym przykładzie widać, zgodnie z *Kryteriami oceniania wypowiedzi ustnych*, że pomimo różnych ocen elementów wypowiedzi zdający otrzymał taką samą liczbę punktów za zadania 1–3.

Zadanie 1. *	Zadanie 2. *	Zadanie 3. *
el. 1.: ☐ O ☐ R	opis obrazka ☒ X ☒ X	uzasad. wyboru ☒ X ☐ R
el. 2.: ☒ X ☒ X	pytanie 1. ☒ X ☒ X	uzasad. odrzucenia ☒ X ☒ X
el. 3.: ☐ O ☐ R	pytanie 2. ☒ X ☐ R	pytanie 1. ☒ X ☐ R
el. 4.: ☒ X ☒ X	pytanie 3. ☐ O ☐ R	pytanie 2. ☒ X ☐ R
Pomoc? Adekwatność?	Pomoc?	Pomoc?
Notatki:		

Zadanie 1.	0 - 1 - 2 - X - 4 - 5 - 6
Zadanie 2.	0 - 1 - 2 - X - 4 - 5 - 6
Zadanie 3.	0 - 1 - 2 - X - 4 - 5 - 6

Zakres	0 - 1 - X - 3 - 4
Poprawność	0 - 1 - X - 3 - 4
Wymowa	0 - X - 2
Płynność	0 - X - 2

Poniżej przeanalizowano elementy wypowiedzi wszystkich zdających biorących udział w badaniu (patrz: tab. 7 i 8).

Tabela 7. Procent elementów, których zdający nie podjęli, odnieśli się do nich lub je rozwinęli, N = 1032

Zadanie	Procent elementów,		
	których egzaminowani nie podjęli	do których egzaminowani się odnieśli	które egzaminowani rozwinęli
1.	7%	25%	68%
2.	10%	23%	67%
3.	13%	37%	50%

Zauważmy, że liczba elementów wypowiedzi, do których egzaminowani się odnosili i je rozwijali, jest podobna w zadaniach 1. i 2. Do około 25% elementów wypowiedzi egzaminowani tylko się odnosili i nie potrafili rozwinąć wypowiedzi. Schemat punktowania pozwala na dokładniejszą analizę odpowiedzi do zadania 3.

Tabela 8. Liczba odpowiedzi do zadania 3. (w %), w których zdający nie podjęli próby, odnieśli się lub rozwinęli wybrane elementy wypowiedzi, N = 1032

Element	Egzaminowani nie podjęli próby odpowiedzi	Egzaminowani się odnieśli	Egzaminowani rozwinęli odpowiedź
Uzasadnienie wyboru propozycji	3%	39%	58%
Uzasadnienie odrzucenia propozycji	9%	42%	49%
Pytanie 1.	17%	35%	48%
Pytanie 2.	21%	35%	44%

Analiza wyników zadania 3. wskazuje, że egzaminowani najlepiej radzą sobie z uzgadnianiem wyboru propozycji. Większym problemem było uzasadnienie odrzucenia drugiej propozycji, jednak największe trudności zdającym

przysporzyły odpowiedzi na pytania egzaminujących. Należy zaznaczyć, że egzaminator wybierał dwa spośród kilku zaproponowanych pytań o podobnym poziomie trudności, w zależności od przebiegu wcześniejszej konwersacji. Około 20% badanych nie podjęło próby odpowiedzi na zadane pytania, a niecała połowa umiała odpowiednio rozwinąć swoją odpowiedź. Analiza wyników pokazuje również, że propozycje pytań są na podobnym poziomie trudności, co jest zgodne z założeniami egzaminu.

Wyniki egzaminu ustnego a inne sprawności językowe

Interesujące wydaje się porównanie wyników egzaminu ustnego z pozostałymi umiejętnościami sprawdzanymi na egzaminie. Zestawienie to pozwoli na ocenę stopnia opanowania wszystkich badanych umiejętności przez zdających na egzaminie maturalnym. W tym celu połączono bazę danych z wynikami egzaminów ustnych z punktacją za poszczególne zadania egzaminu w części pisemnej. W grupie badawczej 400 osób przystąpiło do egzaminu z języka angielskiego tylko na poziomie podstawowym, a 632 na poziomie podstawowym i rozszerzonym (patrz: tab. 9).

Tabela 9. Średnie wyniki za badane umiejętności na egzaminie pisemnym na poziomie podstawowym z uwzględnieniem poziomu egzaminu pisemnego, N = 1032

Poziom	Liczebność	Wynik średni					
		egzamin ustny	rozumienie ze słuchu PP	rozumienie tekstów pisanych PP	znajomość środków językowych PP	wypowiedź pisemna PP	arkusz PP
podstawowy N = 400	400	52%	60%	49%	55%	66%	57%
rozszerzony N = 632	632	82%	88%	85%	84%	93%	87%
Razem N = 1032	1032	70%	77%	71%	73%	83%	76%

Zarówno dla maturzystów przystępujących do egzaminu na poziomie podstawowym, jak i zdających na poziomie rozszerzonym, część ustna egzaminu była trudniejsza od części pisemnej. Jedynie w grupie przystępujących tylko do poziomu podstawowego nieco trudniejsze okazały się zadania sprawdzające rozumienie tekstów pisanych.

Tabela 10. Wyniki zdających z egzaminów pisemnych w odniesieniu do osiągnięć na egzaminie ustnym, N = 1032

Numer stanina na egzaminie ustnym	Wynik średni					
	egzamin ustny	rozumienie ze słuchu PP	rozumienie tekstów pisanych PP	znajomość środków językowych PP	wypowiedź pisemna PP	arkusz PP
1	6%	36%	22%	33%	20%	28%
2	30%	45%	34%	39%	50%	42%
3	38%	56%	47%	56%	68%	56%
4	56%	67%	55%	65%	77%	65%
5	74%	81%	76%	75%	90%	80%
6	87%	89%	85%	82%	95%	87%
7	95%	94%	92%	87%	94%	92%
8 i 9	100%	98%	96%	94%	98%	96%

Zdający z wynikami niskimi w części ustnej osiągają lepsze wyniki z egzaminów w części pisemnej. Wyniki zdających za badane umiejętności wyrównują się w grupie maturzystów z wynikami średnimi i wysokimi. Wynika to z konstrukcji zadań egzaminu pisemnego. Zadania na egzaminie pisemnym dają dużą szansę wybrania prawidłowej odpowiedzi, ponieważ wymagają zrozumienia tekstu i wskazania jednej z gotowych odpowiedzi. Są to zadania receptywne. Natomiast zadania na egzaminie ustnym są od początku zadaniami produktywnymi, wymagającymi samodzielnego tworzenia wypowiedzi, czyli są porównywalne z tworzeniem wypowiedzi pisemnej.

Tabela 11. Wyniki egzaminu ustnego w porównaniu z poziomem osiągnięć badanych na pisemnym egzaminie z poziomu rozszerzonego, N = 632

Numer stanina na egzaminie ustnym	Wynik średni za egzamin ustny	Liczba osób z danego stanina przystępujących do egzaminu na poziomie rozszerzonym	Wynik średni				
			rozumienie ze słuchu PR	rozumienie tekstów pisanych PR	znajomość środków językowych PR	wypowiedź pisemna PR	arkusz PR
1	6%	4	27%	42%	13%	17%	27%
2	30%	12	30%	37%	15%	13%	25%
3	38%	30	38%	44%	14%	30%	34%
4	56%	63	45%	47%	13%	45%	40%
5	74%	110	59%	64%	27%	65%	57%
6	87%	152	68%	74%	35%	74%	67%
7	95%	119	76%	80%	41%	77%	73%
8 i 9	100%	142	88%	91%	63%	88%	88%
Razem	82%	632	68%	72%	37%	70%	66%

Dla zdających przystępujących do egzaminu na poziomie rozszerzonym zadania na egzaminie pisemnym okazały się trudniejsze od zadań na egzaminie ustnym. W niektórych badanych obszarach umiejętności różnice te były znaczące. Przykładowo maturzyści osiągający maksymalny wynik na egzaminie ustnym otrzymywali tylko średnio 63% za znajomość środków językowych na egzaminie pisemnym.

Wypowiedzi pisemna oraz ustna były oceniane na podstawie tych samych kryteriów w dwóch obszarach umiejętności:

- zakres struktur leksykalno-gramatycznych,
- poprawność struktur leksykalno-gramatycznych.

Porównując wyniki, należy pamiętać, że na każdym egzaminie zastosowano inną skalę oceniania (egzamin ustny 0–1–2–3–4, egzamin pisemny poziom podstawowy 0–1–2, egzamin pisemny poziom rozszerzony 0–1–2–3); skala zastosowana na egzaminie ustnym pozwala najdokładniej odzwierciedlić poziom opanowania umiejętności.

Tabela 12. Porównanie wyników średnich z zakresu struktur leksykalno-gramatycznych i poprawności struktur leksykalno-gramatycznych

Numer stanina na egzaminie ustnym	Wynik średni z egzaminu ustnego	Średnia za zakres struktur leksykalno-gramatycznych egzaminu ustny, N = 1032	Średnia za zakres struktur leksykalno-gramatycznych egzaminu pisemny PR, N = 1032	Średnia za zakres struktur leksykalno-gramatycznych egzaminu pisemny PR, N = 632	Średnia za poprawność struktur leksykalno-gramatycznych egzaminu ustny, N = 1032	Średnia za poprawność struktur leksykalno-gramatycznych egzaminu pisemny PR, N = 1032	Średnia za poprawność struktur leksykalno-gramatycznych egzaminu pisemny PR, N = 632
1	6%	8%	21%	25%	6%	18%	8%
2	30%	26%	49%	14%	27%	40%	8%
3	38%	33%	61%	27%	31%	57%	20%
4	56%	50%	72%	35%	48%	64%	34%
5	74%	68%	88%	55%	64%	81%	58%
6	87%	81%	95%	64%	78%	93%	67%
7	95%	93%	95%	69%	84%	92%	70%
8 i 9	100%	100%	98%	85%	100%	97%	87%
Razem	70%	66%	81%	62%	63%	76%	63%

Zdający zdecydowanie lepiej poradzi sobie ze stosowaniem i poprawnością struktur leksykalno-gramatycznych podczas egzaminu pisemnego na poziomie podstawowym niż podczas egzaminu ustnego. Jednak dla zdających na poziomie rozszerzonym umiejętności te były trudniejsze na egzaminie pisemnym. Wynika to z trudniejszej formy wypowiedzi oraz kryteriów wymagających opracowania bardziej zaawansowanych struktur wypowiedzi.

Nieuwzględnione w badaniu, a istotne czynniki

Powyższa analiza przybliży poziom umiejętności zdających egzamin maturalny na egzaminie ustnym oraz egzaminach pisemnych. Należy pamiętać, że na przedstawione wyniki wpływ ma wiele czynników zewnętrznych takich jak: szkoła, nauczyciel, korepetycje, zróżnicowana liczba godzin, kontakt z obcokrajowcami, zasoby materialne rodzin, środowisko, samopoczucie na egzaminie itp., których nie uwzględniono w analizie. Biorąc pod uwagę powyższe dane, należy też pamiętać o specyfice każdego z egzaminów; forma wypowiedzi ustnej jest zawsze inna niż formy wypowiedzi pisemnych, a ocenianie ich znacząco się różni.

Wnioski

Na podstawie przedstawionych analiz można wysunąć następujące wnioski:

Egzamin ustny z języka angielskiego jest trudniejszy dla zdających od egzaminu pisemnego na poziomie podstawowym, ale łatwiejszy dla maturzystów podchodzących do egzaminu na poziomie podstawowym i rozszerzonym. Jednak dla większości grup egzamin ustny jest trudniejszy od egzaminu pisemnego. Wydaje się zasadne, żeby na lekcjach więcej czasu poświęcać ćwiczeniu wypowiedzi ustnych.

Poziom trudności zadań 1. i 2. jest zbliżony. Należy zastanowić się nad skalą oceny wymowy oraz płynności wypowiedzi. Jej zakres wydaje się zbyt mało różnicować egzaminowanych. Na podstawie analizowanych danych można stwierdzić, że przyznawanie punktów ujemnych było bardzo rzadko praktykowane przez egzaminatorów, a kryterium *zdający potrzebuje znacznej pomocy ze strony egzaminującego* nie było stosowane wcale.

Bibliografia

- Centralna Komisja Egzaminacyjna, *Informator o egzaminie maturalnym z języka angielskiego od roku szkolnego 2014/15*, Warszawa 2013, https://www.cke.edu.pl/images/_EGZAMIN_MATURALNY_OD_2015/Informatory/2015/Jezyk-angielski_informator_od_2015.pdf [dostęp: 27.06.2017].
- Gajewska-Dyszkiewicz A. *Europejskie Badanie Kompetencji Językowych – ESLC. Raport krajowy 2011*, Warszawa 2011, <http://eduentuzjasci.pl/publikacje-ee-lista/165-raport/raport-z-badania/europejskie-badanie-kompetencji-jezykowych-eslc/854-europejskie-badanie-kompetencji-jezykowych-eslc.html> [dostęp: 27.06.2017].
- Gajewska-Dyszkiewicz A. *Badanie umiejętności mówienia w języku angielskim – raport tematyczny z badania 2014*, Warszawa 2014, www.eduentuzjasci.pl/images/stories/publikacje/ibe-raport-eslc.pdf [dostęp: 27.06.2017].
- Gajewska-Dyszkiewicz A., *Umiejętność mówienia oraz ocenianie wspierające jej rozwój w kontekście wielojęzycznym*, http://jows.pl/sites/default/files/pitura_0.pdf [dostęp: 27.06.2017].
- Komisja Europejska/EACEA/Eurydice, 2015. *Languages in Secondary Education: An Overview of National Tests In Europe –2014/15 (Języki obce w szkolnictwie średnim. Przegląd egzaminów krajowych w Europie–2014/15)*. Raport Eurydice. Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej.
- Niemierko B., *Testy osiągnięć szkolnych. Podstawowe pojęcia i techniki obliczeniowe*, WSiP, Warszawa 1975.
- Skehan P., *Tasks and language performance assessment*, Londyn 2001.